

London Explorer—Proef het échte Londen

Auteur: Heleen Westerman

Mei 2017

Het zuidelijke deel van Londen is meer dan Borough Market, waar menig toerist zich vergaapt aan alle lekkertijen en heerlijke restaurants in de directe omgeving. Degene die het aandurft om de oevers van de Thames en de beroemde markt te verlaten, zal in Zuid-Londen een onverwachte wereld aantreffen vol met duistere en wonderschone elementen. Een variatie aan heerlijke restaurants en zelfs enkele unieke musea. Deze wandeling brengt je van Borough Market helemaal naar East Street Market, maar geeft je ook tips voor andere bezienswaardigheden op de zuidelijke oevers van de Thames. Hier tref je het échte multiculturele en diverse Londen aan.

Vooraf

In de 19de eeuw was Borough één van de slechtste wijken in Londen. Je wilde er nog niet dood gevonden worden. Het was er donker, smerig, overbevolkt en vol met vieze fabrieken en sloppenwoningen. Tegenwoordig is het een hippe buurt vanwege zijn centrale ligging, maar kan er nog steeds armoede gevonden worden in de zijstraten, maar vooral in de omgeving van Elephant & Castle. Ook dit gebied wordt nu aan vernieuwing onderworpen, en het is boeiend om te zien hoe op dit moment twee werelden zich op één plek begeven. In gesprek met winkeliers en handelaren voel je het gevecht dat gaande is en dat de bewoners weigeren om deze plek op te geven voor investeerders en nieuwe rijken.

Redcross Way

Laten we echter beginnen in de omgeving van Borough Market. Een goed startpunt voor de verkenning van dit gedeelte van Londen is Redcross Way, dat ten westen van de markt begint. Aan het begin van de straat, zit een goed Indiaas restaurant ([Mango](#)) verscholen. Kijkend door het raam lijkt het een dure plek, maar de prijs valt erg mee. Het werd uiteindelijk onze vaste stek voor een avondje eten. De obers zijn correct, snel en vriendelijk. Het eten is supervers en men

heeft wat onbekendere Indiase gerechten op de kaart.

Flat Iron Square

Ga de Red Cross Way in en loop tot aan de grote weg (Southward Street). Ga dan rechtsaf. Je ziet aan de linkerkant de ingang voor [Flat Iron Square](#). Dit is een afgeleide van Borough Market en één van de vele streetfood locaties en hippe plekken in Borough. 's Avonds komen de 20-ers en 30-ers hier voor een hapje en drankje. In het weekend is er een vintage- en antiekmarkt. Maar ook doordeweeks rond lunchtijd zijn veel van de restaurantjes geopend. [Cantina Carnitas](#) serveert heerlijke taco's die ze doordeweeks alleen rond lunchtijd serveert. De bars en restaurants bevinden zich in de 7 spoorbogen van de spoorlijn en men maakt gebruik van een historisch gebouw, de Devonshire House. In de namiddag en avond is het hier het drukst, maar overdag kun je er heerlijk lunchen en beter zien hoe men probeert deze verwaarloosde plek nieuw leven in te blazen.

Crossbones Graveyard

Verlaat Flat Iron Square aan de andere kant, zodat je uitkomt op Union Street. Ga linksaf om terug te lopen naar Redcross Way. Op de kruising zie je een grote schutting en een hek met daaraan allemaal lintjes. Je bent aangekomen bij de legendarische Crossbone Graveyard.

[Crossbones Graveyard](#) was vanaf de 17de eeuw een begraafplaats voor vooral ongetrouwde vrouwen, ofwel prostituees, die in de directe omgeving werkten. Deze vrouwen mochten vanwege hun beroep niet worden begraven op een begraafplaats van de kerk, behalve als zij op hun sterfbed alsnog bekeerden tot de kerk. Zij werden dus begraven in onheilig en niet-ingezegend grond. Echter de kerk beheerde een groot deel van de zogenaamde 'stews', plekken waar deze vrouwen werkten ofwel hoerententen, en zorgde daarom er toch voor dat een stuk grond werd vrijgemaakt om deze vrouwen te begraven. Ze kregen geen grafsteen en werden in zeer simpele doodskisten ter aarde gelaten. In de 19de eeuw raakten sommige mensen bezorgd over de staat van de begraafplaats, want er lagen zoveel lijken en het was nauwelijks mogelijk om nog te begraven. In 1853 werd de begraafplaats dan ook gesloten onder het mom dat er al teveel doden lagen en dat het nog meer lichamen begraven de volksgezondheid in geding zou brengen.

Het land bleef sindsdien braak liggen. Hoe bijzonder is dat? Midden in een stad, een braakliggend stuk grond voor meer dan 150 jaar? Er zijn in de tussentijd wel plan-

nen geweest om het gebied te bebouwen, maar de bewoners hebben zich er altijd tegen verzet. Ik denk ook dat het geen aantrekkelijk idee is voor veel mensen om bovenop een oude begraafplaats voor hoeren te wonen.

Toen in 1990 de London Underground er een onderstation wilde plaatsen voor elektriciteit, werden ter voorbereiding daarvoor archeologische onderzoeken gedaan. De Museum of London archeologen hebben toen 148 skeletten uit de grond gehaald, wat volgens hen maar 1% van het totale aantal begraven mensen is. Ze hebben vooral de skeletten opgegraven die relatief dicht aan de oppervlakte lagen. Er was geen tijd om dieper te gaan, daar men slechts 6 weken had voor de archeologische opgravingen. Eén van de skeletten was van een jonge vrouw uit de 18de eeuw die duidelijk syfilis had toen ze overleed. De BBC heeft een [spannende documentaire](#) gemaakt over de schedel en wie het meisje kon zijn geweest. Het blijft giswerk natuurlijk.

Bewoners uit de omgeving hebben een deel van de oorspronkelijke begraafplaats toegeëigend om te voorkomen dat het gehele gebied bebouwd zou worden met appartementen. Zij beheren het terrein, en transformeren het naar een mooie tuin. Je kan de tuin elke dag tussen 13.00 en 15.00 bezoeken. Er zijn dan ook vrijwilligers aanwezig die meer kunnen vertellen over deze bijzondere plek.

Red Cross Garden

Een paar honderd meter verder aan de Red Cross Way, is de [Red Cross Garden](#). Na het lugubere verhaal van Cross Bone Garden, tref je hier vrede en rust aan. Een klein paradijs in het midden van de stad. Het is een mooie en rustige plek in deze hectische omgeving. Vele buurtbewoners en medewerkers spenderen hier hun tijd op een mooie dag. Heerlijk zonnetje, klaterende fontein, met naast de tuin een school waarvan sommige kinderen na schooltijd in de tuin komen om vissen te spotten. Medewerkers van nabijgelegen kantoren strooien pinda's in de tuin voor de eekhoorns. Er is een oudere heer die regelmatig met een kop thee door de tuin loopt, terwijl hij de kat uitlaat. Met plezier vertelt hij

het verhaal dat zijn kat in de winter hier onder de grote boom zat. Het sneeuwde, en een vos kwam de kat eten brengen. De man deed z'n deur open en de kat rende naar binnen. Sindsdien woont hij bij hem. Bij de dierenarts bleek de kat uit Dalston, aan de andere kant van de stad, te komen. Men denkt dat hij in een busje van het houtbedrijf, dat naast de tuin is gevestigd, is gesprongen en zo hier is beland. Volgens de eigenaar is de kat goede vrienden met de vossen in de buurt. Hij heeft zelfs gezien dat een vos haar jongen bij de kat heeft gebracht om te spelen.

Deze vriendelijke heer woont in één van de huizen die bij de tuin hoort. Red Cross Garden werd in 1887 gecreëerd om als een *open air sitting room for the tired inhabitants of Southwark* te dienen. In die tijd woonden mensen in krotten en was er geen enkele boom te vinden in het gebied. Victoria Hill bouwde bij de tuin 6 huisjes, die allemaal net iets anders waren. Naast de huizen werd een gemeenschapshuis gebouwd, waarin onder andere een bibliotheek was gevestigd. Octavia Hill is één van de bekendste dames die zich inzette voor het verbeteren van het leven van de armen.

niet overbevolkt raakten en tolereerde geen asociaal gedrag. Verder zag zij het belang van een schone lucht in. Ze zorgde ervoor dat bij haar huizen tuinen werden gecreëerd, maar zette zich ook in voor schone brandstof in Londen en het waarborgen van groene plekken in de stad. Zo heeft zij bijgedragen aan de aanschaf van Parliament Hill Fields op Hampstead Heath, en is zij één van de oprichters van National Trust. Een organisatie die historisch relevante huizen en plekken beheert.

Hier een [uitgebreidere video](#) over haar leven en gedachtegoed.

Red Cross Garden bijzonderheden

Red Cross Garden is gevestigd op het voormalige terrein van een oude papier fabriek en een hop warenhuis. De huidige tuin heeft dezelfde lay-out als de oorspronkelijke tuin uit de 19de eeuw. Octavia Hill koos er bewust voor om de tuin te voorzien van kronkelende paden, zodat het een gevoel van ruimte geeft aan de wandelaar en een mogelijkheid om te slenteren. Een kleine vijver werd aangelegd, zodat iemand er naast kan zitten en kan reflecteren op zijn of haar leven. Het ronde bouwwerk in de tuin is een podium, alwaar bands en dichters kunnen optreden. Daar waar nu een modern gebouw staat, was vroeger een overdekte speelplaats voor de kinderen. Op die manier konden ze ook bij slecht weer buiten spelen. Ook vormde het een overdekt wandelpad naar het gemeenschapshuis.

Octavia Hill

[Octavia Hill](#) werd geboren in 1838 en op jonge leeftijd begon zij zich al in te zetten voor de armen van Londen. Zij beseftte dat er meer nodig was, dan het bouwen van huizen. Door de jaren heen, ontwikkelde zij haar eigen model. Hier een korte weergave van die ideeën.

Octavia Hill zorgde ervoor dat de huizen die ze aan de armen te huur gaf, van goede kwaliteit waren. En als de huurders aantoonde goede huurders te zijn, dan bracht ze nog verdere verbeteringen aan. Voor elk gebouw zette ze geld apart voor reparatie en verbeteringen, en als er geld over bleef mochten de huurders bepalen welke verbeteringen er nog meer aangebracht werden.

Daarnaast zorgde zij voor huurinzamelaars, die elke week bij het gezin langskwamen om de huur te innen. Behalve dat het discipline leerde aan de huurders, bood het ook de kans om met hen te praten en eventuele problemen te signaleren. Als huurders geen werk hadden, dan hielp zij hen om een werkplek te vinden, zodat ze toch de huur konden betalen.

Ook was Octavia Hill zeer zorgvuldig in wie zij toewees aan de woningen. Ze zorgde ervoor dat de woningen

Ze plaatste ook mozaïeken kunstwerken op de muren en in de ramen, zodat de bewoners ook van kunst konden genieten en iets moois hadden om naar te kijken. De Sower mozaïek is er nog steeds, alle anderen zijn helaas verloren gegaan.

Na een moment van rust is het tijd om weer door te gaan, naar de volgende bestemming.

Traditioneel en hip op één plek

Als je Red Cross Way uitloopt, kom je uit op Marshalsea Road. Eerst passeer je nog een kleine buurtsuper, een ouderwetse schoenmaker en een restaurant. Het restaurant wordt in de ochtend en rond lunchtijd goed bezocht door de werklui die er hun typisch Engelse ontbijt en lunch gebruiken. In het kleine blokje tussen Redcross Way en Marshalsea Road zie je de hippe kant van deze buurt. Met een kunstworkshop, keukendesigner, en Munchies voor een lekker broodje en koffie. Dat maakt Borough mooi, deze beide werelden zo dicht bij elkaar.

Mint Street Park

Recht voor je, zie je een klein park. Deze kleine ruimte wordt optimaal gebruikt door diverse mensen uit de buurt. Jongeren zitten er te genieten van de zon en werknemers eten er hun lunch. Lokale scholen houden hun sportlessen op het grasveld of op het sportveld ernaast. Er zijn fitness apparaten die door een ieder wordt gebruikt, en er is een leuke speeltuin voor de kinderen. Ondanks dat het aan de ene kant wordt gedomineerd door drukke wegen, zijn er aan de andere kant mooi oude huizen van eind 19de eeuw te zien.

Terry's café

Steek het parkje over, en verlaat het aan de overkant. Loop een klein stukje langs de drukke Southward Bridge Road en sla linksaf. Aan de Great Suffolk street kom je

een aantal lokale winkels en restaurants tegen. [Terry's café](#) is legendarisch voor zijn typisch Engelse ontbijt en lunchgerechten in een setting met heel veel oude foto's. Het café heeft ook [zijn eigen video](#). Wil je een typisch Engels ontbijt of lunch? Ga dan hierheen! Na het ontbijt, hoef je de rest van de dag niets meer te eten.

Loop door naar Borough Highstreet en ga daar rechtsaf.

Mercato Metropolitano

Nog iets verder naar het zuiden kom je langs [Mercato Metropolitano](#). Geopend elke dag, behalve maandag. Naast een chique Italiaans supermarkt zijn er op dit terrein verschillende eetstandjes en buitenlandse lekkernijen te koop. Net als Borough Market, werken zij ook vooral met kleinschalige producenten en lokale producten. Naast eten en drinken, kun je hier ook workshops volgen. Op het terrein is ook een [kleine cinema](#) dat aan de hand van thema's films vertoond. Toen wij er waren draaiden ze alleen Tarantino films, daarna zouden ze overgaan naar typische zomerfilms in een Miami Beach setting. Absoluut de moeite waard om een golden oldie of een recent uitgekomen film bij hen te bekijken. Wees er wel snel bij, want in het weekend zijn de kaartjes snel uitverkocht. Voor een sfeer impressie is hier [een video](#).

Elephant & Castle

Vanaf de Mercato is het een korte wandeling naar Elephant & Castle. Deze plek is van oudsher een kruispunt van wegen geweest, en dat is het nog steeds. De naamgeving van dit plein heeft een bijzonder verhaal. Elephant & Castle was vroeger een pub en/of een overnachtingsplaats, en werd in 1765 voor het eerst genoemd in een document. De pub is verschillende keren herbouwd, maar heeft nu zijn plek op de hoek met Borough Highstreet. De naam Elephant & Castle zou komen van een messenmaker die hier was gevestigd. Een beetje rare associatie misschien, maar het wapenschild van de gilde van de messenmakers heeft een afbeelding van een olifant met bovenop zijn rug een kasteel (ofwel een [howdah](#)). Dit was een verwijzing naar het ivoor dat werd gebruikt voor de heften van een mes. Als je goed kijkt, zie je aan de zijkant van het winkelcentrum, tegenover de Metropolitan Tabernakel, nog een standbeeld staan van zo'n olifant. Deze is destijds van de pub gehaald en later hier geplaatst. In de tweede wereldoorlog is het gebied rondom Elephant & Castle ernstig gebombardeerd, waardoor je hier weinig vooroorlogse gebouwen ziet.

Het winkelcentrum

Voor de oorlog werd het gebied ook wel de Piccadilly (Circus) van Zuid London genoemd vanwege de vele cinema's en grote warenhuizen. Het huidige gebouw van het winkelcentrum werd in 1965 opgeleverd, en was het eerste overdekte winkelcentrum in Europa met 120 winkels en twee ondergrondse verdiepingen voor auto's. Nu staat het gebouw er wat desolaat en verfallen bij. Het is de bedoeling dat het binnen een aantal jaren gesloopt zal worden om plaats te maken voor nieuwbouw, zoals ook in het omliggende gebied te zien is. Tot die tijd blijft het een gebied van vergane glorie, waar veel lokale bewoners hun boodschappen doen of hun vertier vinden. [In deze video](#) praten oude bewoners over de ontwikkelingen, begeleidt met oude en nieuwe foto's.

De hele wereld is hier

Elephant & Castle is een dynamische plek, die je zintuigen prikkelt. De bevolkingssamenstelling verandert hier snel. Waren in deze wijk 10 jaar geleden nog vooral mensen van Caraïbische en Afrikaanse afkomst, nu hebben de bezoekers van het winkelcentrum vooral een Latijns-Amerikaanse achtergrond. De winkeliers passen zich aan, maar maken zich wel zorgen over de nieuwbouw in de omgeving en de toekomst van het winkelcentrum. [Deze video](#) laat een aantal van de

marktkraamhouders aan het woord, die hun kraam op het terrein van het winkelcentrum hebben.

Op het marktje bij het winkelcentrum is er een 'black cowboy' die heerlijke koffie verkoopt. Zijn er oude blanke mannen, die tweedehands spullen verkopen, maar ook drie stands met heerlijk Guyanees, Afrikaans en Caraïbisch eten. In het winkelcentrum is er [La Bodega](#), die zich vooral de Latijns Amerikaanse bevolking richt met een winkeltje, bar en restaurant. Maar er is ook Miko's, een Peruviaans restaurant met eigengemaakt eten. In het winkelcentrum is er ook nog een bowling baan en zijn er allerhande winkels te vinden. Buiten het winkelcentrum zijn nog een aantal interessante restaurantjes en bars te vinden, zoals [Mamuskal](#), een goed Pools restaurant. En dan is er nog onze favoriet, [La Chatica](#), gevestigd in één van de spoorbogen. La Chatica is een combinatie van een Colombiaans café, ontbijt en lunch plek en heeft een klein winkeltje. Wij hebben er een heerlijke vruchtensap gehad

(ongezoet), zalige empanada's en een cake waarvan we de naam niet meer weten. Tegenover La Chatica zijn nog een aantal pop-up winkels en restaurants gevestigd.

Groene muur

Ik zou het bijna vergeten, maar als je aankomt bij Elephant & Castle, vanaf de Mercato, dan zal zeker de muur vol met planten opvallen. Dat is de oorspronkelijke metrostation, dat alle verbouwingen en ingrepen heeft overleefd. Loop naar het midden van het plein om de voorkant ervan te bewonderen.

Metropolitan Tabernakel

En dan is er ook nog de [Metropolitan Tabernakel](#). De kerkdienst hier is zo multicultureel dat tijdens de dienst, simultane vertalingen plaatsvinden in het Spaans, Portugees, Frans, Chinees en Farsi. En de in deze omgeving gelegen London College of Communication levert ook haar bijdrage aan de gezellige drukte in dit gebied.

Route naar East Street Market

Vanuit Elephant & Castle kun je via Walworth Road doorlopen naar East Street Market. Onderweg passeer je een zeer goede Chinees restaurant met heerlijke dimsum ([Dragon Castle](#)). Ga hier heen, als je de restaurants in Chinatown niet vertrouwd of te druk vindt. Het was ons thuisadres voor dim sum op zondag. Iets verderop is er een oriëntaalse supermarkt met een heerlijk Vietnamees restaurantje ([Aobaba](#)). Vanuit hier kun je doorlopen naar East Street Market, een échte markt, en geen hippe plek.

Walworth Road tot aan East Street Market laat heel goed zien, de veranderingen die er plaatsvinden. De bijgevoegde foto van de oude pub omringd door nieuwbouw is voor mij typerend voor dit gebied.

East Street Market

[East Street Market](#) is de meest centraal gelegen échte markt in London die je kan bezoeken. En als je je afvraagt waarom de etenswaren in plastic bakjes worden aangeboden, dan kan ik je hierop het antwoord geven. De groente en fruit in één bak, kosten 1 pond per bak. Geen prijskaartjes nodig, want iedereen weet dat één zo'n schaal 1 pond kost. Verder zijn er op de markt allerlei huishoudelijke goederen te koop en is er een behoorlijk groot aanbod van tweedehandse kleding. De Londenaren komen hier naar toe voor hun dagelijkse boodschappen.

In 2010 is er een [mooie video](#) gemaakt over de bezoekers en standhouders van de markt, die vertellen over de geschiedenis en hun mening geven over de huidige ontwikkelingen. Vandaag de dag is de markt elke dag, behalve maandag, geopend van 8.00 – 17.00 en op zondag tot 14.00. Vergeet ook niet de winkels achter de marktkramen te bezoeken, daar vonden wij nog een klein Nigeriaans restaurantje. In eerste instantie leek het te gaan om een snackbar, maar ze bleken ook eigengemaakte gerechten in de aanbieding te hebben. Deze zagen er heerlijk uit.

Alternatieve route terug naar de stad

Vanuit Elephant & Castle kun je ook rechtsaf, richting het westen, naar het gratis [Imperial War Museum](#). Mijn verwachting was dat het een museum vol oorlogsver-

heerlijking zou zijn, over al het goede dat Groot-Brittannië heeft gedaan voor de wereld. Maar dat was niet het geval. In het museum wordt onder andere uitleg gegeven over huidige conflicten. Ten tijde van mijn bezoek was er ook een expositie van een kunstenaar met een zeer kritische mening over de oorlog tegen het terrorisme. Uiteraard heeft het museum veel spullen van de twee wereldoorlogen inclusief bommen en vliegtuigen. Vanuit het War Museum is het een relatief korte wandeling terug naar de Thames.

Cinema museum

Pas op het einde van mijn verblijf in London, ontdekte ik dit klein en bijzonder museum in de buurt van Elephant and Castle, het [cinema museum](#). Je kan er alleen heen als je van te voren een afspraak maakt. Je krijgt dan een persoonlijke rondleiding. In het museum zijn ook regelmatig bijzondere filmvertoningen voor het publiek. Bekijk hun website voor het laatste nieuws.

In dit museum kom je allerlei attributen tegen die in de verschillende cinema's in London zijn gebruikt, inclusief oude bioscoopstoelen en projectors. Ronald Grant is de verzamelaar en Martin Humphries helpt hem bij het beheer en exploitatie van het museum. Een wandeling met één van deze gepassioneerde mannen door het museum, is al een plezier op zich. Hier nog een [korte video](#) over het museum, toen ze nog in Kensington gevestigd waren. Nu zijn ze gehuisvest in de [oude Lambeth werkhuis](#), waar Charlie Chaplin als kind nog een periode heeft gewoond.

Colofon & Nawoord

Tekst en foto's: Heleen Westerman

Mei 2017

Mijn verkenning van Southwark heb ik op eigen gelegenheid gedaan. Via kennissen kregen we soms tips over waarheen te gaan. Zo zijn Mercato Internationale en Terry's Café ons aanbevolen. De meeste plaatsen in deze tekst hebben we echter zelf ontdekt. Er zijn vast en zeker nog veel meer boeiende plekken, maar dit is het resultaat van 5 weken wonen in Borough. Ter aanvulling heb ik gebruik gemaakt van websites als Wikipedia en specifieke organisaties voor meer achtergrondinformatie. De meest relevante links staan in de tekst verwerkt. Verder verwijs ik regelmatig naar video's, die een goede en realistische impressie van de plaatsen geven. Ik hoop dat je de wijk net zo boeiend vindt als ik, dat het een indruk geeft van het dagelijks leven in Londen voor de gewone, niet goed verdienende, Londenaar.

Niets uit dit document mag zonder toestemming van de schrijver worden gebruikt. Gaarne contact maken via: heleen.westerman@yahoo.com